

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ระบบการเมือง การปกครองของประเทศไทย จะเป็นไปในรูปใด ส่วนหนึ่งจะเป็นผลสะท้อนมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในประเทศนั้น ๆ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบการเมือง การปกครองของประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติ และค่านิยมของคนในชาติ นอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมทางการเมืองยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเรียนรู้ทางการเมืองอีกด้วย ประเทศไทยจะมีการปกครองแบบใดก็ได้ แต่ประเทศไทยจะมีการปกครองแบบใดที่ยั่งยืนมั่นคงอยู่ได้นั้น ประเทศนั้น ๆ จะต้องมียุคคนในชาติที่มีทัศนคติในทางการเมืองที่เป็นแบบนั้นด้วย เหมือนกับประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มั่นคงถาวร บุคคลในชาตินั้นจะต้องมีทัศนคติในทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยด้วย คือชนชั้นนำในทางการเมืองและบุคคลส่วนใหญ่ของประเทศจะต้องเป็นผู้มีความสนใจในทางการเมือง มีความสำนึกในทางการเมือง และในเวลาเดียวกันอยากเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองด้วย ถ้าบุคคลในชาติมีแต่ความเฉยเมยในทางการเมือง ชาติความสนใจและความสำนึกในทางการเมือง ไม่สนใจว่าใครจะเข้ามาเป็นผู้ปกครองประเทศขออย่างใ้คนเดียวให้ตนเองเดือดร้อนเป็นพอ การที่คนในชาติมีทัศนคติในทางการเมืองแบบนี้ โอกาสที่ระบบการเมือง การปกครองจะเป็นประชาธิปไตย หรือพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ย่อมอยู่ห่างไกลความเป็นจริง

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเกินกว่า 40 ปี แล้ว แต่ระบบการเมืองการปกครองของไทยในระบอบประชาธิปไตยก็ยังย่ำเท้าอยู่กับที่ไม่ได้ก้าวหน้าไปไหนเลย ทั้งนี้เพราะคนไทยส่วน

ใหญ่ยังคงขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่ หากได้เปลี่ยนแปลงไปตามระบอบการปกครอง
ไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงไม่เกิดขึ้น การเข้ามามีส่วน
ร่วมทางการเมืองของประชาชนมีน้อย และทัศนคติทางการเมืองแบบดั้งเดิมที่เป็นแบบ
อำนาจนิยมยังคงฝังหัวคนไทยอยู่มาก การนั่งเฉยไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำใด ๆ ที่คน
ไม่เห็นด้วย สิ่งเหล่านี้จึงทำให้การเรียนรู้ทางการเมือง ไม่ว่าจะในสถาบันครอบครัว
โรงเรียน ระบบราชการ ฯลฯ ไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้คนไทยมีวัฒนธรรมทางการเมือง
เมืองที่เป็นประชาธิปไตยได้ จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองและวัฒนธรรม
ทางการเมืองของไทยไม่ได้นำไปสู่ระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชน
โดยทั่วไปยังมีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีความคิดเห็นที่เป็นอนุรักษนิยม โดยเฉพาะทหาร
ซึ่งจะเป็นผู้กุมอำนาจทางการเมืองการปกครองมีความคิดเห็นที่เป็นอนุรักษนิยมอยู่ในเกณฑ์
ที่ค่อนข้างสูง

การศึกษามีส่วนช่วยอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางการเมือง
แต่ระบบการศึกษาและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจะมีอิทธิพลและมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง
เมืองของบุคคลมากเช่นเดียวกัน ซึ่งผลอันนี้จะแสดงออกตั้งแต่เมื่อนักเรียนอยู่ในระหว่าง
การศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว จากการศึกษาครั้งนี้ได้พบว่า ระบบการศึกษา
สถาบันการศึกษา ของโรงเรียนนายเรืออากาศ ยังไม่เป็นสถาบันที่เสริมสร้าง ทัศนคติ
ทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน ทั้งนี้เพราะเหตุผลหลายประการ แต่
ประการหนึ่งเนื่องจากโรงเรียนนายเรืออากาศ เป็นสถาบันที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ
ระบบการเรียนการสอนก็ยังเป็นแบบดั้งเดิมอยู่ ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดเห็นทาง
การเมืองที่เป็นแบบทันสมัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งชี้ให้เห็นถึงทัศนคติในทางการเมืองการปกครองของ
นักเรียนนายเรืออากาศว่าเป็นอย่างไร เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองระบอบประ
ชาธิปไตยหรือไม่ วิธีดำเนินการวิจัยความคิดเห็นในทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ
เพื่อต้องการทราบถึงทัศนคติและการเรียนรู้ในทางการเมืองของนักเรียน วิธีศึกษาได้ดำเนินการ

เป็น 2 คือ ภาคแรกเป็นการศึกษาทางเอกสาร คำว่าต่าง ๆ จากห้องสมุด และที่ต่าง ๆ เท่าที่จะหามาได้ ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่า จากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นอยู่จะมีผลทำให้นักเรียนนายเรืออากาศ มีการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างไร ผลของการเรียนรู้ทางการเมืองที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้มานั้นมีส่วนทำให้นักเรียน มีทัศนคติในทางการเมืองเป็นแบบใด มีทัศนคติในทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยหรือ อานาจนิยม นอกจากนี้แล้วในภาคแรกนี้ ยังมุ่งศึกษาสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนหรือ ค่ายกลางที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองขึ้นกับบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบัน ครอบครัว และสถาบันโรงเรียนนายเรืออากาศ นับว่าเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอันสำคัญที่ ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองในลักษณะที่แตกต่างไปจากคนในสังคมอื่น สถาบันโรงเรียนนายเรืออากาศจึงเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อการเรียนรู้ทางการเมือง ของนักเรียนนายเรืออากาศ

ในภาคที่สอง เป็นการวิจัยด้วยวิธีการสำรวจโดยการใช่แบบสอบถามกับกลุ่ม นักเรียนนายเรืออากาศจำนวน 589 คน โดยในเนื้อหาของแบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับ ความคิดเห็นและทัศนคติที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และเหตุการณ์ปัจจุบันทั่ว ๆ ไป รวมทั้งภูมิหลังต่าง ๆ ของนักเรียนที่จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งผลการวิจัยได้พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศมีทัศนคติแบบอานาจนิยมอยู่ในระดับที่สูง แต่ทัศนคติที่เป็นแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่สูงพอสมควร เช่นเดียวกัน และการที่มี ทัศนคติทั้งแบบอานาจนิยม และแบบประชาธิปไตยผลรวมกันอยู่ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการ ยอมรับเอาทัศนคติแบบตะวันตกมาผสมกับการอบรมสั่งสอนภายในโรงเรียนนายเรือ อากาศที่สอนให้มีการเคารพ เชื่อฟังผู้อาวุโสกว่าและยอมรับปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

นอกจากนี้แล้ว การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มุ่งวิเคราะห์ให้เห็นถึงการเรียน รู้ทางการเมือง กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ค่านิยม รวมถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ของนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของเขา ตลอดจนถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการเรียนรู้ทางการเมือง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ยกเอาตัวแปรผันที่สำคัญ คือระดับการศึกษา

และอาชีพศึกษามารดา มาพิจารณาว่าจะมีผลทำให้ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนมี
แตกต่างกันอย่างไร ซึ่งพบว่าระดับการศึกษามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม
ทางการเมือง นักเรียนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด ประชาธิปไตยหรืออำนาจนิยม
จะขึ้นอยู่กับลักษณะการเรียนการสอน ว่าเน้นไปในทางใด การให้การศึกษาอบรม
นักเรียนนายเรืออากาศ มุ่งให้เห็นบุคคลที่อยู่ในกรอบระเบียบ วินัย และเชื่อฟังผู้ที่
อาวุโสกว่าอย่างเคร่งครัด ทำให้นักเรียนมีความเคยชิน กับการยอมรับคำสั่งและอำนาจ
ของผู้ที่อาวุโสกว่า ซึ่งไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของผู้บังคับ
บัญชาอย่างเปิดเผยถึงแม้จะเห็นว่าการกระทำของผู้บังคับบัญชานั้นจะไม่ถูกต้องก็ตาม

ในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองให้เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการ
เรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบัน
โรงเรียน สถาบันศาสนา ฯลฯ จะเป็นผู้ให้การศึกษาอบรมเพื่อให้บุคคลมีทัศนคติ ความเชื่อ
อุดมการณ์ และพฤติกรรมในทางการเมืองเป็นไปในทางที่ถูกต้อง และสามารถออกไปรับใช้
สังคมและระบบการเมืองได้ ซึ่งสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้จะให้การศึกษาบุคคลที่เป็นสมาชิก
ในสังคมเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันไปและจะมีผลทำให้สมาชิกในสังคมนั้น เกิดการเรียนรู้ทาง
การเมืองขึ้น

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบทัศนคติในทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง
เมืองของนักเรียนนายเรืออากาศว่ามีอยู่อย่างไร และจะมีอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการเมือง
เมืองที่จะก้าวไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยแค่ไหน ทำให้ได้ประโยชน์เป็นแนวทางในการ
แก้ไขทัศนคติและอุดมการณ์ทางการเมืองให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางการเมืองของไทย
ต่อไป ถ้ารัฐบาลต้องการให้นักเรียนนายเรืออากาศเป็นผู้ที่อบรมไปด้วยทัศนคติในทาง
การเมืองที่เป็นประชาธิปไตย หนทางแก้ไขก็จะกระทำได้โดยการเปลี่ยนแปลงระบบการ
เรียนการสอนในโรงเรียนเสียใหม่ สำหรับในปัจจุบันโรงเรียนนายเรืออากาศเป็นสถาบัน
ทางสังคมอันหนึ่งที่จะให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่นักเรียน โรงเรียนนายเรืออากาศเป็น
สถาบันที่เปรียบพร้อมไปด้วยคุณลักษณะที่เกื้อหนุนในการผลิตคนออกไปรับใช้ระบบราชการ โดย

เฉพาะอย่างยิ่งราชการทหาร แต่ในเวลาเดียวกัน โรงเรียนนายเรืออากาศยังไม่เป็น
สถาบันที่ศึกษาที่จะผลิตคนออกไปรับใช้ระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาวิจัยเฉพาะนักเรียนนายเรืออากาศที่กำลังศึกษาอยู่
เท่านั้น เพราะผู้ศึกษาเชื่อว่ากลุ่มนักเรียนดังกล่าวนี้ ต่อไปจะกลายเป็นนายทหารหลัก
ของกองทัพอากาศ และจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกองทัพไทยต่อไปในอนาคต ซึ่งการ
ทราบความคิดเห็นหรือทัศนคติของนักเรียนในปัจจุบันว่ามีอยู่อย่างไร ก็น่าจะคาดคะเน
แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ แต่การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ก็มีข้อจำกัดอยู่มากในเรื่องเวลา
วิธีการที่ดีที่สุดที่จะศึกษาทัศนคติในทางการเมืองของทหาร จะต้องศึกษาให้มากกว่านี้
กลุ่มนักเรียนทหาร (โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนนายร้อย จปร. นักเรียนนายเรือ และ
นักเรียนนายเรืออากาศ) เป็นกลุ่มนักเรียนทหารที่สำคัญและจะเป็นกำลังหลักของกองทัพ
ไทยต่อไปในอนาคต การศึกษาทัศนคติในทางการเมืองของทหารไทย ถ้าจะทำให้
สมบูรณ์และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด มีกลุ่มทหารที่น่าศึกษาและจะเป็นตัวแทน
ที่ดีของกลุ่มทหารได้ คือ กลุ่มนักเรียนนายสิบ (โรงเรียนนายทหารประทวนทั้ง 3
เหล่าทัพ เช่น นักเรียนจากโรงเรียนนายสิบ โรงเรียนจำทหารเรือ โรงเรียนจำอากาศ)
กลุ่มนักเรียนนายร้อย (นักเรียนจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าโรงเรียนนายเรือ และ
โรงเรียนนายเรืออากาศ) กลุ่มข้าราชการทหาร (เฉพาะกลุ่มทหารที่คุมกำลังของกองทัพ)
ซึ่งตัวแทนทหารจากกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวแทนที่ดีของทหารไทยได้ และผลการวิจัย
จากกลุ่มดังกล่าวจะทำให้เราได้ทราบถึงทัศนคติในด้านต่าง ๆ ของทหารว่ามีอยู่อย่างไร
ซึ่งจะเป็นผลโดยตรงต่อระบบการเมืองการปกครองของไทยในอนาคต ประเทศไทยจะขาด
ทหารไม่ได้ฉันใด ในทางการเมืองจะขาดทหารไม่ได้ฉันนั้น ประเทศไทยก็เหมือนประเทศ
กำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่ไม่สามารถแยกทหารออกจากการเมืองได้ ดังนั้นถ้ามีผู้ทำการศึกษาวิจัย
ทัศนคติของทหารในกลุ่มต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้ทุกกลุ่ม ก็จะช่วยให้ผู้บริหารประเทศทราบ
ถึงความเป็นจริงของสถาบันทหารว่ามีอยู่อย่างไร จะเป็นอุปสรรคหรือส่งเสริมนโยบายใน

การพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งการบริหารงาน
ของรัฐบาลจะมีอุปสรรคจากสถาบันทหารเพียงใด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ขอฝากไว้กับผู้ที่
มาศึกษาวิจัยกลุ่มทหารต่าง ๆ ทั้งกล่าวต่อไปด้วย.